

College van Burgemeester en Schepenen
Mijnschoolstraat 88,
B-3582 Beringen

AANGETEKENDE

Betreft:

Sint-Amands, 14 maart 2019

Openbaar onderzoek:

Beringen: voorlopige gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 19 december 1994 houdende de bescherming van de indikkers en toebehoren en de kolenwasserij en -zeverij inclusief toebehoren van de mijnsite van Beringen

Geachte mevrouw, geachte heer,

De Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon vzw (KVNS), de oudste vereniging voor de bescherming van cultuurlandschappen en bouwkundig erfgoed in Vlaanderen, tekent bezwaar aan **tegen de voorlopige gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 19 december 1994 houdende de bescherming van de indikkers en toebehoren en de kolenwasserij en -zeverij inclusief toebehoren van de mijnsite van Beringen.**

We formuleren ons bezwaar als volgt:

1. de erfgoedwaarden van het beschermde goed zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan.

Bij ministerieel besluit van 22 december 1993 werden de gebouwen en inrichtingen van de steenkoolmijn, gelegen te Beringen, als monument beschermd, om reden van industrieel-archeologische waarde als gebouwen en uitrustingen van een 20ste-eeuwse steenkoolmijn van het Limburgse Steenkoolbekken, met technologische, economische, bedrijfsarchitectuurhistorische en sociale betekenis en dit na een langdurige en correct verlopen procedure. Ook de volledige uitrusting, op het moment van bescherming nog volledig aanwezig, wordt daarbij beschermd onroerend en dit door aard en/of bestemming zoals bepaald door de artikels 517-526 en inzonderheid artikel 524 § 2, 9° van het Burgerlijk Wetboek (o.a. leidingen, verbindingen, passerellen, transportbanden, machines, werktuigen, alle toebehoren inherent aan de werking zoals mechanische, elektrische, elektro-mechanische, elektronische, hydraulische onderdelen, controle- en regeltoestellen, enz ...). Volgens dit ministerieel besluit zijn eveneens van toepassing en dit volgens artikel 2:

1. De beschikkingen van het koninklijk besluit van 6 december 1976 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van de monumenten en de stads- en dorpsgezichten.

*2. Specifieke erfdienstbaarheden: **Behoudens voorafgaandelijke en schriftelijke machtiging van de Vlaamse minister of zijn gemachtigde is het verboden de hoger vermelde uitrusting onroerend door aard en/of bestemming volledig of gedeeltelijk uiteen te nemen, te verplaatsen of de technische kenmerken ervan te wijzigen.***

Met het ministerieel besluit van 19 december 1994 werd een aansluitend deel beschermd als monument om reden van industrieel-archeologische waarde als gebouwen en uitrustingen van een 20ste-eeuwse steenkoolmijn van het Limburgse Steenkoolbekken, met technologische, economische, bedrijfsarchitectuurhistorische en sociale betekenis indikkers en toebehoren (40-41); de Kolenwasserij en -zeverij (20) inclusief het toebehoren; dit alles met inbegrip van

de uitrusting, onroerend door aard en/of bestemming zoals bepaald door de artikels 517-526 en inzonderheid artikel 524 § 2, 9° van het Burgerlijk Wetboek (o . a . leidingen, verbindingen, passerellen, transportbanden, machines, werktuigen, alle toebehoren inherent aan de werking zoals mechanische, elektrische, elektro-mechanische, elektronische, hydraulische onderdelen, controle- en regeltoestellen, enz . . .) ;

KVNS is van oordeel dat het feit dat de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren zijn gegaan geen reden kan zijn tot opheffing van de bescherming als monument. “Onherstelbaar” is een relatief begrip, zeker bij installaties van technische aard. Indien gebouwen of installaties beschadigd zijn geraakt, dan werd inbreuk gedaan aan het hoger vermelde punt 2 m.b.t. de specifieke erfdienstbaarheden en dient hierover een dossier bij de Dienst Handhaving van het Departement Omgeving te worden ingediend. Onroerend erfgoed dient op toe te zien dat de gebouwen en installaties worden hersteld conform de uitgebreide rapportering en fotosurvey die werd opgemaakt ten tijde van de procedure tot bescherming van gebouwen en installaties in 1993 en 1994.

2. de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing is vereist omwille van het algemeen belang

Om tot opheffing van het ministerieel besluit van 19 december 1994 te komen worden in het ministerieel besluit van 20 december 2018 de volgende redenen geformuleerd (in cursief):

- 1. dat nu blijkt dat door een gewijzigde context het algemeen belang geëvolueerd is ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming en daarbij een afweging moet worden gemaakt tussen de verschillende belangen;*
- 2. Overwegende dat het BPA Mijnterreinen Beringen (MB 22/06/2001), de Gewestplanwijziging (MB 6 oktober 2000) en het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan van 16 april 2007 voor het gebied de reconversie voorziet van een industriële site naar een gebied voor recreatie, wonen, kleinhandel, kantoren en toerisme en dat deze ontwikkeling in het algemeen belang is; dat deze ontwikkeling voorziet in de economische en maatschappelijk heropleving van de regio na het sluiten van de steenkoolmijnen en dat deze ontwikkeling bijgevolg in het algemeen belang is; dat verder gebruik van de installaties voor het ontginnen van steenkool niet langer economische rendabel is en dat een herbestemming, herstructurering en restauratie van de site zich dus opdringt; dat daarvoor keuzes moeten worden gemaakt rekening houdend met economische, maatschappelijke en ruimtelijke belangen;*

Het feit dat de mijnterreinen geëvolueerd zijn van een industriële naar een gebied voor recreatie, wonen, kleinhandel, kantoren en toerisme kan de bescherming van de installaties niet in de weg staan. Integendeel, KVNS is van oordeel dat de voorbeelden van andere sites in de mijnstreek, in het bijzonder de diverse sites in Genk (C-Mine, Waterschei, Winterslag) en de talrijke voorbeelden in het buitenland aantonen dat een reconversie met integraal behoud van de gebouwen en installaties wel mogelijk is.

- 3. dat als basis voor de ontwikkeling van de site werd gewerkt op een bouwhistorische studie van het architectenbureau Lambert-Vancoppenolle uit 2004 over het kolenwasserijencomplex van 40.000 m². De gebouwen werden toen getoetst aan hun erfgoedwaarde, mogelijke herbestemming, bouwfysische staat en invloed op het financiële plan. Op basis van deze informatie werd een algemeen masterplan opgesteld: kolenwasserij 2 zou integraal worden bewaard en samen met de losvloer in het mijnmuseum worden geïntegreerd. Van kolenwasserijen 3 en 4 zouden de installaties gedeeltelijk bewaard worden tijdens een herbestemming. Kolenwasserij 1 kon worden*

afgebroken en vervangen door een nieuwbouw. Zifferijen 2 en 3 konden eveneens volgens dit plan worden afgebroken; dat in functie van de invulling en fasering van de verschillende deelprojecten van de ontwikkeling van de mijnsite van Beringen voor de periode 2015-2020, diverse belangen worden afgewogen, met name enerzijds de conservatie, restauratie en herbestemming van erfgoed, en anderzijds het ontwikkelen van toeristische en recreatieve projecten en wooncomponenten;

4. *dat de inrichting van het mijnmuseum in kolenwasserij 2 de afleesbaarheid van het productieproces net zal versterken en dat een gedeeltelijke opheffing van de bescherming van het besluit van 1994 dus strookt met het algemeen belang;*
5. *Overwegende dat de zifferij 2, zoals de studie van het architectenbureau Lambert-Vancopenolle aangeeft, sterk werd verbouwd en uiteindelijk de machines werden weggehaald; waardoor de zifferij 2 geen meerwaarde in de afleesbaarheid van het vroegere productieproces betekent.*

De studie van het architectenbureau Lambert-Vancopenolle opgemaakt in 2004 en masterplan in 2007 ging uit van een bepaald programma, met name het ontwikkelen van toeristische en recreatieve projecten en wooncomponenten. Deze studie is eenzijdig, dient niet het algemeen belang en houdt te weinig rekening met het uitgangspunt dat de gebouwen en installaties als monument zijn beschermd en als een geheel moeten bewaard worden. Het feit dat het inrichten van een museum de afleesbaarheid van het productieproces zal versterken doet niet ter zake: KVNS is van mening dat met de sloop van belangrijke originele elementen in ernstige mate wordt geraakt aan de industriële waarde van het als monument beschermde geheel.

6. *Overwegende dat het advies van de VCOE van 26 september 2018 ongunstig is.*

KVNS treedt het advies van VCOE bij, in het bijzonder de volgende argumentatie:

- **De commissie wijst erop dat het opheffingsvoorstel niet wordt gekaderd binnen de algemene visie op de bescherming en het behoud van het mijn'erfgoed in Limburg.**
- **De commissie stelt dat het voorstel tot opheffing niet wordt geduid vanuit een visie op de Beringse steenkoolmijn als voorbeeldsite.**
- **De opheffing van de bescherming wordt volgens de commissie onvoldoende gemotiveerd en onderbouwd.**
- **De commissie wijst erop dat de sloop van een monument principieel verboden is (artikel 6.4. 7 Onroerenderfgoeddecreet). De commissie erkent dat de Vlaamse regering een gedeeltelijke sloop kan toestaan indien de gedeeltelijke sloop de erfgoedwaarde niet wezenlijk aantast. Volgens de commissie is aan die voorwaarde niet voldaan. De volumes zijn immers beeldbepalend voor de site. De commissie wijst erop dat er juridische stappen tegen de sloopvergunning zijn gezet. Het lijkt de commissie niet wenselijk een voorafname op deze lopende procedures te doen. Wat de reeds gesloopte volumes betreft, benadrukt de commissie dat de decretaal vastgelegde procedures niet gerespecteerd werden.**
- **De VCOE wijst erop dat er geen duidelijk herbestemmings- en ontwikkelingsscenario bestaat voor het kolenwasserij- en zeverijcomplex. De commissie vraagt of de constructie niet tijdelijk kan geconsolideerd worden in afwachting van een duidelijk toekomstscenario.**
- **Het lijkt de commissie wenselijk om het oorspronkelijke beschermingsbesluit verder te verfijnen, onder andere met een duiding van de erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen van het resterende gebouwencomplex.**

In het verslag van het Agentschap Onroerend Erfgoed worden deze bezwaren en bekommernissen gedeeltelijk weerlegd:

“Een van de sterke punten van de huidige en toekomstige ontwikkelingen op de site van Beringen, is net dat de site ontsloten zal worden. Vandaag is de kolenwasserij vanwege veiligheidsoverwegingen niet toegankelijk. De oprichting van be-MINE Pit door de provincie Limburg, zal er voor zorgen dat de bezoeker kennis kan maken met de werking van de steenkoolmijn. De mogelijkheid om de mijn te bezoeken en te leren kennen, zorgt ervoor dat het verhaal en de erfgoedwaarden van de steenkoolmijn net beter tot hun recht zullen komen dan de afgelopen 24 jaar sinds de bescherming.”

Zoals reeds aangehaald heeft Onroerend Erfgoed oogluikend toegestaan dat gedurende 24 jaar de doelbewuste aftakeling en gedeeltelijke vernietiging van het beschermde erfgoed kon gebeuren, zonder daarbij in te grijpen of de Dienst Handhaving daarvan in kennis te stellen. De inrichting van de mijnsite tot museum kan niet de reden zijn om nu een deel ervan te slopen.

“De minister stelde dat de beslissing werd genomen op basis van een voortschrijdend inzicht bij de ontwikkeling van de site. Naarmate de ontwikkeling van de mijnsite vordert, evolueren ook de inzichten met betrekking tot de praktische en financiële haalbaarheid van het behoud van de site.”

De financiële haalbaarheid mag geen reden zijn tot gedeeltelijke opheffing van de bescherming als monument. Diverse andere voorbeelden halen aan dat het anders kan.

“Over kolenwasserij 1 en zifterij 2 merkt de commissie op dat het verlies aan erfgoedwaarden niet wordt aangetoond of gestaafd. Het verlies van erfgoedwaarden van deze twee onderdelen van het kolenwasserijcomplex werd echter aangetoond in de Bouwhistorische nota van 24 september 2004 door het architectenkantoor Bernard Lambert en Guido Vancoppenolle.”

Zoals reeds hoger aangehaald is de studie van Lambert-Vancoppenolle eenzijdig en tendentieus. Ze ging uit van een bepaald commercieel programma dat haaks staat op de bescherming van de site. KVNS dringt er op aan dat een ernstige en door een onafhankelijke partij opgestelde studie wordt opgemaakt.

“De vergunningverlener achtte het advies van het agentschap wettig en verleende een sloopvergunning. De beslissing van de vergunningverlener is het voorwerp van procedure bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen, maar is vandaag niet vernietigd. De opheffingsprocedure staat de behandeling van de procedure bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen over het al dan niet wettig karakter van een stedenbouwkundige vergunning niet in de weg. Het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen, wat die ook wordt, heeft geen invloed op de opheffingsprocedure.”

Het getuigt van roekeloos en onbehoorlijk bestuur om voorbij te gaan aan een procedure bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen, de conclusies niet af te wachten en bij ministerieel besluit de gedeeltelijke opheffing van de bescherming goed te keuren en met andere woorden in te stemmen met de sloop van een deel van de als monument beschermde gebouwen en installaties.

Om voornoemde redenen tekent de KVNS bezwaar aan tegen de voorlopige gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 19 december 1994 houdende de bescherming van de indickers en toebehoren en de kolenwasserij en -zeverij inclusief toebehoren van de mijnsite van Beringen.

Met vriendelijke groeten,

Voorzitter

Rutger Steenmeijer,